

instarent, gestam scribit, ac proin antequam id A  
hiscè restitutum fuisset. Jam vero cum restitutionis  
hujus negotium anno 1514 mense Februario ex supra  
dictis Pontificii decreti, anno 1513 dati, quo ea fieri  
jobebatur, executione terminatum fuerit, tuncque  
generale anni 1514 Carthusianorum capitulum, ejus  
tempore Jacobus, Neapolitanus prior, præfatum  
sacrum donum Francisco a Puteo offerre potuerit,  
cetera um certe (neque enim ante Pascha gene'al'a  
sua capitula Carthusiani unquam habent) nondum  
fuisset, ex iis sane, quæ Blomenvenna verbis rec-  
tatis scribit, consecrarium omnino est, ut ante  
annum 1514, contra ac Zanottius tradit, Sancti  
nostri mandibulam una cum duobus ejus dentibus  
Francisco a Puteo, Carthusiæ Majoris priori, per  
Jacobum, Neapolitanæ Carthusiæ priorem, offerri B  
contigerit.

781. Ast, inquires, cum Cistercienses, dum penes  
ipso esset S. Stephani monasterium, studiose  
admodum ac callide, quemadmodum ex ipsismet  
recitatis Blomevennæ verbis intelligitur, sacra  
S. Brunonis ossa occulerint, qui factum, ut ex  
hiscè mandibulam, quam una cum duobus Sancti  
dentibus Carthusiæ Majoris priori dono daret, Ja-  
cobus, Carthusiæ Neapolitanæ prior, antequam  
monasterium illud Carthusianis restitutum esset,  
obtinerit? Fateor, est sane cur nodus hic solutu  
appareat difficilis. Atamen cum locus, quo S. Bru-  
nonis corpus, aut, si mavis, sacra ejus ossa essent  
recondita, Antonio Sabino, bonorum omnium ac  
redituum monasterii S. Stephani procuratori seu  
præfeco per cardinalem de Aragonia, commenda-  
tarium hujus abbatem, constituto, jam inde ab  
anno 1513, si Tutinus recte notet, aut etiam, si  
Zanottii fides sit, jam inde ab anno 1502 divinitus  
fuerit revelatus, fieri potest, ut mandibulam ex iis  
duosque dentes ante annum 1514 a dicto cardinali,  
qui bene erga Carthusianos erat affectus, Jacobus,  
Carthusiæ Neapolitanæ prior, affinitate cum eo con-  
junctus, acceperit. Quod cum ita sit, mandibulam  
S. Brunonis cum duobus ejus dentibus ante ann-  
num 1514 Francisco a Puteo, Carthusiæ Majoris  
priori, datam fuisse, ob ea, quæ Blomenvenna, au-  
ctor synchronus, ea de re memoriæ prodit, verosi-  
milis, quam oppositum, a Zanottio, auctore recen-  
tiore, traditum, mihi apparet, licet interim huic D

etiam suffragetur Camillus Tutinus, in Historiæ or-  
dinis Carthusiensis prospectu scribens, anno 1514  
reliquias aliquot, de Brunonis corpore collectas,  
Carthusiis Majori, Coloniensi et Parisiensi distribu-  
tas fuisse: cum enim is scriptor, quantum ad san-  
cti reliquias, quas Coloniensis Curia a. n. 1514  
obtinerit, ex jam supra dictis certo erret, pondus  
iis, quæ de tempore, quo Sancti mandibula una cum  
duobus ejus dentibus Francisco a Puteo seu Carthu-  
siæ Majori tradita fuerit, Zanotius in litteras mittit,  
addere non potest.

782. Cæterum etsi quidem, quæ de tempore ac  
modo, quo capitis S. Brunonis mandibulam una  
cum duobus dentibus a Jacobo de Aragonia, Carthu-  
siæ Neapolitanæ priore, Franciscus a Puteo, Car-  
thusiæ Majoris prior, obtinuerit, Zanottius in litte-  
ras mittit, pro certis atque indubitatis, uti jam  
dicta probant, haberi atque queant, ei tamen, resi-  
duam capitis S. Brunonis partem, hermæ argenteo,  
Sanctum representanti, inclusam, in Calabrino  
S. Stephani monasterio honorificè hodieque asser-  
vari, lucubrationis suæ sæpissime laudatæ cap. 33  
proxime cit. asserenti, absque ullo scriptulo assen-  
tiendum apparet. Præterquam enim quod Matthæus,  
Carthusiæ Bononiensis prior, sacrum Sancti caput  
a reliquis ossibus sejunctum, auro et argento ve-  
stiendum, gemmisque ornandum esse, populo ad-  
stanti, ut Blomenvenna verbis supra recitatis docet,  
in Sancti translatione declaravit, scriptor ille e  
Calabriæ monumentis, quæ sæpissime laudat, certo  
rescire potuit quæ ea de re memoriæ prodit, at-  
que vel hinc dubitandum etiam non est quin veri-  
tati consonet, quod de reliquo Sancti corpore in  
S. Stephani monasterio sub magnifico altari in arca  
marmorea hodieque asservato e Calabriæ pariter,  
quantum opinor, monumentis loco cit. docet, licet  
interim hæc in rebus, ab ætate nostra remotioribus,  
fidem indubitam facere non possint, hincque non  
paucæ, quæ ex hisce Zanottius hausit, quæque data  
opera confutare operæ pretium non erat, asserta  
silentio prætereunda seu negligenda in commentarii  
hujus decursu duxerim, non secus ac nonnulla alia  
quæ ab aliis scriptoribus recentioribus traduntur,  
nec sat probato veritatis aut etiam verisimilitudinis  
fundamento suffulta arbitratus sum.

## VITA ANTIQUIOR,

Auctore primorum quinque Carthusiæ priorum chronologo anonymo,

*Ex antiquissimo bibliothecæ Carthusianorum Coloniensium ms. deprompta (f).*

### CAPUT UNICUM.

*Occasio conversionis S. Brunonis: solitudinem pe-  
lere statuit, alios in idem propositum attrahit,  
Gratianopolim pergit, in Carthusiæ eremum secedit,*

(1) De hac Sancti Vita, auctore, a quo, et tem-  
pore quo scripta videtur, Commentarii prævii

*ad pontificem, ex hac evocatus, se confert, solitudi-  
nem repetendi facultatem ab eo impetrat; in Turri-  
tanam Calabriæ eremum se abdit, ibique moritur.*

1. Anno Dominicæ incarnationis 1082 vel circa  
illum, dum solenne studium floreret Parisiis, præ-  
num. 8 et septem seqq., quæ necessaria congrua-  
que arbitratus sum, in medium adduxi, uti etiam de

cipue in philosophia et theologia, et jure canonico, sicut generaliter consuevit, tale prodigium ibi dicitur accidisse. Quidam enim doctor præcipuus, et vita, ut videbatur, fama atque doctrina et scientia inter omnes doctores Parisienses excellenter honoratus, et mirabiliter gratus, gravi et ultima infirmitate præventus, non diu decumbens diem clausit extremum.

2. Cumque tota die, qua defunctus est, more Parisiensi in aula, funere in feretro decumbente, fuisset continue decantata divina officia, in crastino mane, congregata ibidem universitate (2) Parisiensi tam scholarium quam doctorum, ut tam honorabili viro solemnem et honorabilem præberent funeralis officii sepulturam, cum reverendi viri feretrum, in quo funus jacebat, vellent elevare ad ecclesiam deferendum, subito, cunctis stupentibus, qui mortuus videbatur et erat, elevato capite, resedit in feretro, et, omnibus audientibus, alta et terribili voce clamabat: Justo Dei judicio accusatus sum, et, hoc dicto, caput deposuit, et decubuit mortuus, sicut prius.

3. Qua voce cuncti attoniti et territi deliberaverunt, ipsum illo die nullo modo fore sepeliendum, sed usque in crastinum reservandum. Mane ergo sequenti cum multitudo maxima convenisset, et dictum funus, sicut prius, vellent ad ecclesiam deportare, defunctus, sicut prius, elevato capite, dolorosa et terribili voce intonuit: Justo Dei judicio judicatus sum.

4. Quam vocem multitudo, quæ aderat, clare intelligens et audiens stupuit plus quam prius, et alterutrum conquientes quid sibi vellent innuere tam insoliti et inexperti defuncti clamores, adhuc determinaverunt ipsum ad aliud crastinum usque nullatenus tumulandum. Tertio vero die cum propter ista prodigia civitas convenisset, et funus, cunctis præparatis, vellent ad tumulum deportare, defunctus, sicut prius, jam tertio altissimo et mæstissimo clamore personuit: Justo Dei judicio condemnatus sum (3).

5. Qua horribili sententia audita, quasi omnes immenso fuerunt timore et tremore percussi, certi facti de condemnatione tanti viri, qui inter alios et

antiquissimo, e quo deprompta illa fuit ac nobiscum communicata, ms. primorum quinque Carthusiæ priorum chronici exemplari.

(2) Hanc Sancti Vitæ ante sæculum tertium decimum concinnatam non fuisse, verosimillimum, imo prope indubitatum, apparet ex *Universitatis* nomine, quo hic condecoratur Parisiensis academia. Ad Commentarium prævium num. 12 et 15; iis autem, quæ ibidem dicta sunt, addi potest, pontifices Romanos Innocentium III, qui anno 1216 obiit, Honorium itidem III, Innocentium IV et Alexandrum pariter IV sæculo XIII privilegia academici Parisiensi impertisse, cumque litteræ, hunc in finem datæ, a vocibus *Noverit universitas vestra, aut Universitas magistrorum et scholarium* inchoarentur, factum hinc, ut inter eruditos fere omnes modo convenit, primum esse ut academia Parisiensis nuncupata fuerit *Universitas*.

A super alios videbatur honestate vitæ, claritate famæ, dignitatis excellentia, et multiplici scientia ac sapientia præfulgere. Ea tempestate erat ibi magister Bruno (4), natione Teutonicus, de civitate Colonia non obscuris parentibus natus (5), ecclesiæ Remensis canonicus et ibidem scholarum magister in theologia (6), qui superscriptis vocibus salubriter territus atque compunctus allocutus est quosdam socios ibi præsentis infrascriptis vel similibus verbis:

6. « Eia, charissimi, quid faciemus? Omnes simul peribimus, non salvabitur, nisi qui fugerit. Si in viridi hæc sunt, in arido quid fiet? Si homo tantæ dignitatis, tantæ litteraturæ, qui videbatur tam honestæ vitæ, qui erat tam celebris famæ, sic indubitante damnatus est, quid nos miserimi hominuli faciemus? Si lugubri voce unius homuncionis tam horribili et stupendo timore et tremore concussi et stupefacti sumus, quid faciemus, dum rugitus leonis, cum extremi iudicii tuba aures nostras perculerit? Cum omnes audiemus: Surgite, mortui, venite ad iudicium? Quo tunc fugiemus? Quomodo in tam horrendo iudicio, ubi columnæ cæli contremiscent, et angeli terrebuntur et territi purgabuntur [an turbabuntur?], apparere poterimus? Ubi tunc latebimus?

7. « Impossibile erit latere, intolerabile apparere; fugiamus igitur a facie gladii Dei, præoccupemus faciem ejus in confessione, venite adoremus, et procidamus ante Deum, ploremus coram Domino, qui fecit nos. Postquam igitur hodie vocem ejus stupendam audivimus, non obduremus corda nostra, sed exeamus de medio Babylonis, egrediamur Pentapolim, igne et sulphure jam succensam, et exemplo beati Pauli eremitæ, beatorum Antonii, Arsenii, Evagrii aliorumque sanctorum cum beato Joanne Baptista antra deserti quæramus, in montibus nos salvos faciamus, ut æterni iudicis iram, et sententiam damnationis æternæ, et diluvii [an diluvium?] peccatorum in arca Noe, et in naviculâ Petri, in qua Christus ventum et tempestatem cessare fecit, id est, in navî pœnitentiæ evadere valeamus et pervenire possimus ad portum et tranquillitatem salutis æternæ. »

8. His vel similibus verbis atque sententiis se-

D (3) Quid de hic narrato Parisiensis defuncti, qui, sese damnatum, e feretro vociferatus sit, horrendo spectaculo, sive publice ad coram multis, sive, partibus duntaxat præsentibus, factum adstruatur, sentiendum sit, uti etiam an ferali historia S. Bruno in eremum pulsus fuerit, studioso lectori ex iis quæ de hac Commentarii prævii §§ X et tredecim sequi disserui, dijudicandum relinquo.

(4) Dato etiam, horribile damnati spectaculum Parisiis accidisse, eique etiam S. Brunonem interfuisse, hinc tamen consequens nondum erit ut tum ibidem Sanctus docuerit. Vide Commentarii prævii num. 173 et seqq.

(5) De nobili Brunonis genere videsis Commentarii prævii § II.

(6) Theologiam scilicet Remis Bruno docuit, uti Commentarii prævii num. 78 et seqq. ostendit.

ipsum et quosdam socios alloquens et exhortans **A** deliberaverunt ipse et sex alii probi viri secum abrenuntiare mundo et pompis ejus, et ad perpetuam poenitentiam peragendam eremi deserta competentia quaerere, et ibidem, relictis omnibus divitiis et deliciis et honoribus hujus mundi, accipere singuli cruces suas, et nudi nudum Christum sequi per arctam viam, quæ ducit ad vitam, et latam ac spatiosam deserere, quæ amatores et sectatores mundi perducit ad supplicia damnatorum.

9. Et ideo, quia audierant famam sanctitatis sancti Hugonis episcopi Gratianopolitani, qui prius aliquo tempore ejusdem magistri Brunonis in scholis creditur socius existisse (7), sancto spiritu inspirante, proposuerunt ad memoratum sanctum episcopum simul accedere, et ejusdem auxilium et concilium requirere, ut in ejus diocesi, quam audierant multis desertis montibus abundare, mererentur locum congruum obtinere, in quo suum sanctum et salubre propositum possent effectui mancipare. Septem igitur sancti viri suprascripti prædicta de causa ad prædictum sanctum episcopum, duce sancto spiritu, pervenerunt (8).

10. Et, ut utar omnino verbis scriptis in legenda Vitæ S. Hugonis episcopi memorati, per summum pontificem, qui eum canonizavit, approbata, et con-

(7) Actum apud nos est de sancto isto Gratianopolitano episcopo ad 1 Aprilis diem, quo nomen ejus Martyrologio Romano existat insertum: Anno autem ab Incarnatione Domini, uti ibidem Guigo, quintus Carthusiæ majoris prior, Hugoni æqualis sanctaque amicitia, quamdiu vixit, conjunctus, in illius Vita, quam jubente summo pontifice Innocentio II, c. n. cinnavit, num. 33 testatur, millesimo centesimo trigésimo secundo, ætatis... suæ ad minus octogésimo, mense quarto, e mortali hac vita ad immortalæ migravit; quare, cum ante annum 1052 natus haud fuisse videatur; Bruno autem jam inde ab anno circiter 1030, uti in Commentario prævio § II docui, natus sit consecutus, docereque Remis jam inde ab anno 1060 aut etiam citius e dictis ibidem § IV inceptit, ex utriusque ætate liquet, hujus potius illum in scholis discipulum, quam socium, contra ac biographus noster ferri hic ait, aliquando existisse, licet interim nec hoc, utpote nullo etiam antiquitatis testimonio firmari valens, asseverare ausim.

(8) Sanctum nostrum ejusque socios, viso Parisiis ferali damnati spectaculo, ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, recta sese contulisse, biographus hic docet; ast hoc a vero alienum esse probant, quæ in Commentario prævio, num. 414 et seqq. in medium adduxi.

(9) Guigoni quidem, quinto Carthusiæ majoris priori, Innocentius II papa, postquam anno 1134 (adi operis nostri tom. I Aprilis pag. 36, num. 4) in concilio Pisano Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, biennio dumtaxat ante vitam sanctis adscripsisset, in mandatis dedit, ut hujus sancti antistitis gesta omnia litteris consignaret; verum lubricationem, qua id Guigo, pontificio præcepto obtemperans, fecit, a pontifice illo, uti hic biographus noster tradit, confirmatam approbatamque fuisse, a scriptoribus antiquis memorie proditum non invenio, licet interim res vero nequiquam appareat absimilis.

(10) De Landuino, duobus Stephanis, Burgensi scilicet ac Diensi, monasterio S. Rufi, e quo hi fuerunt, nec non Hugone capellano, qui sanctum ad

firmata (9): « Adest magister Bruno vir religiosus, scientia famosus, honestatis et gravitatis ac totius maturitatis quasi quoddam simulacrum; habebat autem socios magistrum Landuinum, qui post eum prior Carthusiæ exstitit, duos Stephanos, Burgensem et Diensem (hi Sancti Rufi canonici fuerant, sed desiderio vitæ solitariæ eis, abbate favente, sese conjunxerant), Hugonem etiam (10), quem cognominabant Capellanum, eo quod solus ex eis sacerdotis fungeretur officio (11), duos laicos, quos appellamus conversos, Andream et Guarinum; quærebant autem locum eremiticæ vitæ congruum, necdumque repererant (12). Hac ergo spe, simul et suavi sanctæ conversationis odore trahente, venerunt; quos episcopus, non solum gratanter, sed et reverenter suscepit, tractavit et voti compotes fecit.

11. « Ipso namque consulente et juvante ac comitante, Carthusiæ solitudinem intraverunt atque extruxerunt anno Domini millesimo octogésimo quarto; episcopatus vero dicti sancti Hugonis quarto (13). Viderat autem præfatus sanctus episcopus circa idem tempus per somnium in eadem solitudine Dominum suæ dignationi habitaculum construendum, stellas etiam septem ducatum sibi prebentes itineris (14). Erant vero et hi septem;

Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, comitati esse hic narrantur, videsis Commentarii prævii § XXV, a num. 434 usque ad num. 441.

(11) An ex his Guigonis verbis consequens sit ut Sanctus, cum ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, accessit, sacerdotio initiatus non fuit ita, Commentarii prævii num. 442 et seqq. discussura invenies.

(12) Quid ex hisce Guigonis verbis consecrarium appareat, Commentarii prævii num. 420 vide expositum.

(13) Anno Christi hic signato verè esse sanctum, comitesque ejus Carthusiæ eremum ingressos, luculentissime, quæ in Com. præv. num. 470 et tribus seqq. in medium protuli, contra Baronium potissimum aliosque, anno 1086 illi factum, contententes, evincunt. Nec eventum illum eum anno quarto Hugonis episcopatus, etsi etiam ad hunc ille jam inde ab anno 1079 fuerit promotus, perperam componi, palam est ex iis quæ ibidem num. 506 et seq. hanc in rem disserui. Verba interim omnia, quæ tempus ingressus S. Brunonis ejusque sociorum in Carthusiam exprimunt, quæque, veluti a Guigone in Vita S. Hugonis, Gratianopolitani episcopi, suppeditata, hic citantur, ab hac Guigonis lubricatione, tum apud nos, tum apud Surium absunt; ut adeo vel exemplaria, e quibus tum apud nos, tum quod Surium conscripta a Guigone S. Hugonis Vita publici juris facta est, dictorum verborum ommissio fuerint vitata, vel ut biographo nostro, qui præterea in nonnullis aliis lectionibus a dicta, prout apud nos et Surium edita est, sancti illius antistitis Vita dissonat, Vitæ ejusdem exemplar corruptum præluxerit. Ac postea cum quidem hoc verosimilius vel ex eo puto, quod elogii quoque, Commentarii prævii num. 7 dati, exemplar, quod ei præluxit, quoque tamen pro incorrupto habuit, fuerit corruptum, uti liquet ex iis quæ ejusdem Commentarii prævii num. 519 dicta sunt.

(14) De oblata hac S. Hugoni, Gratianopolitano episcopo, visione ejusque adjunctis videsis Commentarii prævii num. 423 et aliquot seqq.

quapropter non istorum tantum, sed et qui successerunt eis, concilia libenter amplexus est, et usque ad mortem Carthusiæ habitatores semper fovit, et beneficiis et conciliis; licet vero et prius divini amoris totus arderet incendiis, nec aliter tamen ad disciplinæ cœlestis exercitia eorum exemplis et familiaritate inferbuit, quam si flammanti quis faci plures alias circumponat ardentes.

12. Erat cum eis non ut dominus aut episcopus, sed ut socius, sed ut frater humillimus et ad cunctorum, quantum in ipso erat, obsequia paratissimus; adeo ut vir venerabilis Guillelmus prior tunc S. Laurentii (13), postea S. Theofridi abbas magistro Brunoni etiam ipse non modica religiosa devotione alligatus, beati Hugonis tunc contubernalis, (bini quippe per singulas habitabant cellas) apud magistrum Brunonem non leviter conquereretur quod pene omnia ad humilitatem spectantia intra cellam præriperet officia episcopus, non saltem secum ut socius, sed potius conversaretur ut famulus.

13. In tantum autem eremum devotus incolebat et sedulus, ut eum magister Bruno non nunquam exire compelleret, Itē, dicens, ite ad oves vestras, eisque, quod debetis, exolvite. Eo tempore magnæ paupertatis et humilitatis ardore succensus dictus episcopus voluit equitaturas suas cunctas vendere, et de ipsarum pretio pauperibus erogare, propriisque pedibus in prædicatione discurrere; sed homo profundi cordis magister Bruno, cujus consiliis non aliter quam præceptis obtemperabat abbas, non consentit, timens ne apud se de hoc forsitan extolleretur, aut a cæteris de singularitate judicaretur episcopis, aut, quod dubium non erat, id ipsum propter asperitatem et inæqualitatem consummare non posset itinerum.

14. Omnia prædicta sunt verba domni Guigonis scripta in Vita S. Hugonis Gratianopolitani episcopi, quæ hic inserenda iudicavimus, quia in eis primordia foundationis Carthusiæ declarantur, et magistri Brunonis excellentia innotescit et in hoc, quod eidem tam venerabilis, tam sanctus episcopus cum tanta reverentia, sic ferventer et humiliter adhereret, et eorum eodem vœre dici potest domus et ordinis

(13) Cella est seu prioratus in urbis Gratianopolitanæ suburbio, a mox hic subjecto S. Theofridi, de quo operis nostri tom. I Aprilis, pag. 41, in Annotatis ad lit. d, monasterio dependens; huius autem e cellæ illius priore postea abbas hic memoratus Guillelmus, licet vitam eremiticam seu solitariam in Carthusia cum Hugone et Brunone duxerit, propterea tamen non magis, quam prior et binis hisce Sanctis Carthusianus existit. Adi Galliam Christianam auctam tom. II, col. 766.

(16) Prior e tribus hisce pontificibus anno 1085 excessit e vivis, cumque, qui ei fuerat successus nomenque Victoris assumpserat, Desiderius anno 1087 etiam obiisset, ad S. Petri cathedram evehctus tandem est Otto seu Odo, qui Urbani II nomen accepit, quique S. Brunone Remis magistro usus aliquando fuerat uti in Commentario prævio num. 96 ostendi.

A Carthusiensis patronus et fundator; et quamvis non primus, tamen quodammodo præcipuus institutor. Feliciter igitur fundata et inchoata fuit domus, et ordo Carthusiensis tempore summi pontificis Gregorii septimi, cui in papatu successit papa Victor, qui valde modicum, id est, tantum uno anno et mensibus quatuor circiter vixit. Quo mortuo, Urbanus secundus creatus est, cujus magister Bruno prius præceptor fuerat et magister (16).

15. Hic cito post creationem suam recordatus sapientiæ et sanctitatis et discretionis eximie magistri sui Brunonis, statim cogitavit eum habere, ut eum dirigeret et juvaret ad apostolatus sollicitudinem et onera perferenda (17). Cum igitur præfatus magister Bruno jam sex annis eremum Carthusiæ inhabitasset, et vocatus ad curiam Romanam, oporteret eum summo pontifici obedire, et filiorum suorum cellularum societatem gratissimam, saltem ad tempus, deserere, ipsi subditi sui tanto sunt propter hoc dolore concussi, et tanta tristitia perturbati, quod omnino etiam ipsi dixerunt, se nullo modo in Carthusia mansuros, si eosdem accideret, tam dulcissimi et dilectissimi Patris orbati præsentia et providentia spoliari.

16. Magister igitur Bruno propter istam filiorum desolationem non leviter desolatus, obedientiæ tamen debitum summo pontifici non volens nec valens licite denegare, ne locus Carthusiæ, a cellicis derelictus, ad profanas et indignas manus, aut usus sæcularium deveniret, ipsum Casæ-Dei abbatem, qui fuerat unus de primis fundatoribus, facta donatione et cessione, reliquit, confecto super hoc ei publico instrumento (18). Deinde venerabilis Pater, ad summum pontificem veniens, eidem non longo, sed brevi tempore assistens, consiliis et auxiliis salutaribus ejus multa onera supportabat, et multum in regimine sanctæ Dei Ecclesiæ ejus sollicitudinem sua promptitudine sublevabat.

17. Diu tamen patienter dissimulare non potuit tristitiam, et dolorem conceptum de suorum dispersione filiorum, et strepitu et tumultu curiæ, impediens dulcedinem et quietem, qua frui et pasci in eremo consueverat, graviter ferens et diutius ferre non sustinens, exposita summo pontifici sua

D (17) Fuisse Sanctum ab Urbano II papa e Carthusia evocatum, e primorum quatuor Carthusiæ priorum chronologo apud Labbeum tom. I bibliothecæ novæ librorum mss. pag. 638 indubitatum est, uti etiam Brunonem, antequam id fieret, Carthusiam, uti mox hic subditur, rexisset sex annis; verum posteriorem ex hisce non pro completo, sed pro incompleto duntaxat habendum esse, facile quisque colliget ex iis, quæ § XXX de tempore, quo Sanctus ad Urbanum II papam accessit, disserui.

(18) De instrumento hoc, per S. Brunonem Segnino, celeberrimi diocesis Claromontensis in Alvernia monasterii Casæ-Dei abbatem, qui recte hic, quemadmodum recitatae commentarii prævii num. 503 et binis seqq. donationis Carthusiæ litteræ fidem faciunt, e primis huius donatoribus unus existisse dicitur, concesso, adi Comment. prævium num. 513 et binis seqq.

desolatione, cum summa instantia imploravit et impetravit a curia separari, et quod posset ad eremum et cellæ jam prægustatam dulcedinem et desideratam requiem repedare.

18. « Et cum summus pontifex vellet eum confirmare in archiepiscopum Regiensem, ad quam ecclesiam, ipso papa annuente, electus fuerat (19), nullo modo consensit, sed ipso spreto atque contempto, apostolico valescens ad Calabriæ quandam eremum, cui Turris nomen erat, Deo duce, pervenit, ibique, multis clericis et laicis congregatis, monasterium instituit, in quo usque ad finem vitæ suæ in solitariæ vitæ proposito humilitate constans, charitate flagrans, devotione fervens, Deo semper adhæsit, et ibidem itinerarii sui cursum feliciter consummavit (20). Quem gloriosum Patrem adeptum fuisse bravium, et coronam felicitatis æternæ divina clementia per nonnulla miraculosa indicia declaravit.

19. « Prius tamen quam de curia recederet, ejus, ut creditur, meritis et precibus, divina misericordia omnes ejus socios et subditos revocavit, ita quod omnino omnes redire Carthusiam consenserunt (21). Et ideo magister Bruno impetravit a summo pontifice litteras ad venerabilem virum Signinum abbatem monasterii Casæ-Dei, quatenus locum Carthusiæ derelictum per magistrum Brunonem omnino infra triginta dies a receptione papalium litterarum redderet et restitueret sociis ac subditis magistri Brunonis cum omni pristina libertate.

20. « Et istæ videntur primæ litteræ papales, quæ inveniuntur de ordine Carthusiensi facere mentionem (22); quæ circa principium Cartularii Carthusiæ sunt conscriptæ. Abbas vero Signinus, recepto mandato apostolico, gratanter et hilariter obedivit, et magistro Landuino ac suis sociis locum Carthusiæ libere et liberum reddidit per publicum instrumentum, quod circa principium Cartularii Carthusiæ est transcriptum (23). Prædictum autem fratrem Landuinum magister Bruno priorem ordinaverat Carthusiæ, antequam ad partes Calabriæ transmearet (24).

21. « Quia igitur judicia Dei sunt incomprehen-

(19) Ad Rhegiensem in Calabria archiepiscopatum Sanctus noster electus seu postulatus fuit anno 1090, uti probant, quæ huc spectantia in commentario num. 532 et seq. adduxi.

(20) Anno scilicet, ut commentarii prævii num. 729 docuit, 1101, cum sibi jam in Turritana eremo triginta circiter discipulos adjunxisset, uti e Turritanorum, qui Landuino post Sancti obitum obedientiam promiserunt, monachorum catalogo, in commentarium prævium num. 622 illato, fas est colligere.

(21) Ut omnes Brunonis discipuli Romam ad eum convenerint, miraculo factum, innuere hic videtur noster biographus; quia de re, quid sentiam, Commentarii prævii num. 527 edixi.

(22) Pontificias illas litteras commentarii prævii num. 528 integras dedi; in iis autem, non ordinis Carthusiensis, sed cellæ duntaxat seu monasterii, a Brunone constructi, mentio fit.

(23) Instrumentum istud in commentarium præ-

A sibilis et abyssus multa, non est locus Carthusiæ indignior judicandus ex eo, quod, postquam sex annis fuerat divino cultui dedicatus, a prædictis sanctis viris fuerit derelictus; sed potius propter hoc est mirabilior et dignior reputandus, quasi, qui etiam derelictus, tantæ virtutis fuerit, quod suos incolæ meruerit ac prævaluerit revocare, nec sine Dei cultoribus, nec absque divinis laudibus potuerit remanere.

22. « Sicut etiam divinæ dispensationis Providentia apostolos, jam cœli et terræ principes, æterna prædestinatione constitutos, in passione Christi nihilominus cadere permisit, et a veritate Christianæ fidei separari (25), ita etiam quod aliqui ex discipulis, civitate sanctificata Jerusalem derelicta, ad castella extrinseca infidelitatis vento dispersi, desperationis fluctibus vacillabant, Christo verumtamen corporaliter resurgente, resurrexerunt et ipsi spiritualiter, constantiores et firmiores in fide, et amore Christi postmodum permansuri, et quia jam recesserant ab Jerusalem stadiis sexaginta, eodem die redeuntibus fuerunt Christi visione cum aliis discipulis reformati; ita Deus Carthusiæ incultas primo dimisit recedere, ut postea redeuntibus firmiores existerent, et in sancta perseverantia fortiores.

23. « Qui enim in fine sexti anni recesserant, in septimo anno redierunt (26), ut daretur eis intelligi, quod, sicut septima die Dominus in creatione primaria a laboriosis operibus requievit, et post passionem eodem die quievit similiter in sepulcro, et septimus annus in lege generali [at., naturali] fuerat deditus requiei, et septies septimus annus dicitur jubilei, ita septimo anno habitatores Carthusiæ redeuntibus, ibidem a similibus cessantes operibus peccatorum, spirituali contemplationis requie recreati et in sepulcro Christi, id est in claustro et cellis absconditi quiescentes, tandem ad septimum septemarium jubilei, laudem et requiem æternam æternæ gloriæ designantis, ipsi tunc numero septem f. liciter pervenirent.

24. « Bruno igitur, vir sanctissimus et gemina scientia præditus, tam divina scilicet quam humana,

D vium intuli num. 529. Cæterum quid de tempore: quo floruerit hic Sancti nostri biographus, e cartulario Carthusiensi, cujus hic meminuit, concludendum appareat, videsis commentarii prævii num. 12 et seqq. expositum.

(24) Landuinum S. Bruno, non tunc primum, cum apud pontificem jam existeret, uti hic indicari videtur, sed cum e Carthusia abiret, priorem constituit, uti liquet et recitatis in commentario prævii num. 529 litteris, quibus Carthusiam Landuino aliisque Sancti discipulis Signinus, Casæ-Dei abbas, restituit.

(25) Omnes apostolos in Christi Passione a fide defecisse, soli heterodoxi asserunt; quare a vero hic aberrat biographus.

(26) Liqueat hinc, etiam secundum hunc biographum nostrum annos sex quibus S. Bruno, antequam ab Urbano II papa Romam evocaretur, Carthusiam rexit, incompletos duntaxat fuisse.

eloquentia Tulliana præclarus, discretione, devotione, morum excellenti honestate præfulgens, cunctis virtutum copioso thesauro ditatus atque dotatus, Deo et hominibus dilectus et gratus, eremum Carthusiæ rexit sex annis, et post, ut prædictum est, a papa vocatus, et non diu post (27) ad eremum Calabriae, cui Turris nomen est, transiens, ibi, sancto constructo monasterio, multorum Dei servorum anachoretarum rector exstitit et minister A [al., magister]. et ibidem, felici vitæ suæ cursu peracto, migravit ad Dominum post egressum Carthusiæ undecimo anno nec plus, nec minus, sicut in libris Consuetudinum domni Guigonis, quæ sunt in domo Carthusiæ, continetur (28). Juxta sepulcrum ejus immediate fons vivus emanat, qui divina clementia in hujus Viri sancti meritis multis languoribus fidelium optatæ confert remedia sanitatis (29).

## VITA ALTERA,

Auctore Francisco a Puteo Carthusiæ Majoris priore,

Ex editione Basileæ anno circiter 1515 adornata.

### PROLOGUS.

*Cur Sancti Vitam describere aggrediatur, auctor exponit.*

1. Non solum Dominum in sanctis ejus, sed etiam ipsos sanctos in Domino laudare jubemur, sicut scriptum est : « Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in generatione sua (30). Homines divites in virtute, et pulchritudinis studium habentes, pacificantes in domibus suis. Quorum corpora in pace sepulta sunt : et laudem eorum nuntiat Ecclesia. » Laudemus, inquam, et verbo et imitatione dignos laude monstremus viros, sic a virtute dictos, non quidem viatores, cum Veritas dicat : « Neminem salutaveritis in via (31); » sed gloriosos, scilicet in gloriam jam receptos, et de sua immortalitate securos; et parentes nostros spirituales, quorum fidem et opera imitari debemus, et quorum doctrina et exemplis Deo geniti sumus, secundum illud Apostoli : « Per Evangelium ego vos genui (32). » In generatione sua, id est, secundum ea quæ fecerunt in vita sua.

2. « Homines divites in virtute. » Nam virtutes veræ divitiæ sunt, quæ violenter auferri non possunt. « Pulchritudinis studium habentes. » Per veram fidem et debitam ordinationem cogitationum, affectionum et operum. « Pacificantes, » id est, pacem habentes et facientes in domibus suis. Quorum corpora in expectatione pacis perfectæ, quæ dabitur in resurrectione, sepulta sunt : et laudem eorum nuntiat Ecclesia, eorum videlicet exempla, et gloriosa facta narrando ad Dei honorem et aliorum informationem. Hoc est enim illud juge sacrificium quod in Dei Ecclesia sine intermissione offer-

B tur. Sacrificium acceptabile, holocaustum pingue, non hircorum aut vitulorum, sed laudis; dum scilicet laudatur Deus in sanctis suis ab homine, quem creavit, quem redemit, cui et regnum cælestis promisit. Hoc est sacrificium Deo gratum, credentibus vero utile et necessarium. Necessarium quidem, cum per prophetam Dominus dicat : « Immola Deo sacrificium laudis (33). » Ei vero gratum et acceptabile, quia « sacrificium laudis, inquit, honorificabit me (34). » Nobis autem utile, quia illic ostendam illi salutare Dei, Christum scilicet, qui caput est omnium sanctorum, et merces eorum.

3. Laudemus igitur, dilectissimi fratres, Dominum in sanctis ejus : et præcipue in hoc beatissimo patre nostro Brunone, cujus hodie festivitas agitur, qui nos in Christo genuit : qui vitæ viam nobis in eremo præparavit, et vivendi normam suo exemplo monstravit. Et quamvis eum ut dignum est laudare non sufficiamus, ab ejus tamen laude cessare non debemus. Exaltemus itaque eum et laudemus, quantum possumus, quia major est omni laude. Narremus mirabilia ejus, quæ fecit; annuntiemus intergentes opera ejus, ut ex eis glorificetur Deus, et ut nos eum, quem Patrem habere meruimus in terris, socium et confratrem, ejus nos adjuvantibus meritis et precibus, habere mereamur in cælis.

### CAPUT PRIMUM.

*Occasione defuncti, qui sese damnatum, inter solennes exsequias e feretro proclamavit, in solitudinem secedere Bruno statuit, alios in idem propositum attrahit, iterque cum his ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, suscipit.*

4. Temporibus Gregorii septimi, Romani pontificis (35), et Henrici quarti imperatoris (36) circa

(27) Paucis duntaxat mensibus Bruno apud Urbanum papam, antequam in Turritanam Calabriae eremum secederet, comoratus est, uti manifestum sit ex iis, quæ commentarii prævii § 31 dicta sunt.

(28) Errorem hic in biographo nostro cubare, indubitatum est. Adi commentarii prævii § 30.

(29) De prodigioso, qui hic memoratur, fonte, miraculisque, quæ aquarum ejus virtute fuerint patrata, videsis commentarium prævium num. 755 et aliquot seqq.

(30) Ecclesiastici XLIV, 1.

(31) Ita fere Lucae x, 4.

(32) Ad Corinthios IV, 15.

(33) Psalmo XLIX, 14.

(34) Psalmo XLIX, 23.

(35) Sanctus hic pontifex ad S. Petri cathedram anno 1073 fuit evectus, annoque 1085 obiit, uti ad 25 Maii diem, quo colitur, Romanoque inscriptus est, in comment. Vitæ ejus prævio docuimus.

(36) Henrico patri anno 1036 successit, annoque